

Impak sumber maklumat terhadap sokongan kepada parti politik: Kajian empirikal PRU di Malaysia

Junaidi Awang Besar¹

¹Program Geografi, Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, Selangor

Correspondence: Junaidi Awang Besar (email: jab@ukm.edu.my)

Abstrak

Akses dan perolehan sumber maklumat melalui pembacaan dan respon terhadap sesuatu maklumat akan mempengaruhi pendirian seseorang pengundi sama ada bersikap menerima atau percaya sepenuhnya ataupun melawan atau menafikan maklumat yang diperolehi tersebut. Kajian ini melihat sejauhmanakah faktor sumber maklumat media cetak dan elektronik media cetak dan elektronik telah mempengaruhi pola pengundian di Malaysia. Berdasarkan soal selidik di kawasan Parlimen Batu Pahat yang melibatkan 300 orang responden, dapatan kajian menunjukkan responden yang merujuk dan membaca media cetak dan elektronik lebih cenderung menyokong BN manakala responden yang mengakses sumber alternatif seperti blog dan media sosial lebih cenderung menyokong parti-parti dalam Pakatan Pembangkang atau Pakatan Rakyat. Hal ini kerana kedua-dua media cetak dan elektronik dikuasai parti pemerintah iaitu BN manakala kebanyakan blog dan media sosial majoritinya dikendalikan oleh blogger atau netizen yang pro-Pakatan Rakyat. Keadaan ini berlarutan sejak PRU 1999 hinggalah PRU 2013. Justeru, media baru atau internet ini telah mengubah landskap pilihanraya negara ini dan mencetuskan pendemokrasian maklumat yang luas dan lebih cepat berbanding media tradisional.

Katakunci: media alternatif, media tradisional, parti politik, pendemokrasian maklumat, pengundi, pilihan raya umum

Impact of information resources on voter support of political parties: An empirical study of Malaysian general elections

Abstract

Access and acquisition of information through reading and interacting to such information may influence a voter's stance to either accept or reject the information obtained. This study examines the extent to which traditional and new information resources had influenced voting pattern in Malaysia's general elections. Based on a questionnaire survey of 300 respondents in the parliamentary constituency of Batu Pahat, the findings found that respondents who referred to and read both print and electronic media were more likely to support the ruling BN while respondents accessing alternative sources such as blogs and social media were more likely to support the parties in opposition (PR). This was because both the print and electronic media in the country were controlled by the ruling party BN whereas most blogs and social media were controlled by the pro-netizen PR. This situation prevailed from the 1999 to the 2013 general elections. Thus, new media or the internet had changed the electoral landscape of the country and triggered a more far-reaching and faster democratization of information than traditional media.

Keywords: alternative media, democratization of information, elections, general elections, political parties, voters

Pengenalan

Sumber maklumat merupakan aspek penting dalam mempengaruhi seseorang untuk membentuk pemikiran, persepsi dan pendirian atau sokongan individu kepada mana-mana pihak. Maklumat yang disampaikan kepada seseorang akan memberi pemahaman seterusnya membentuk penegasan dalam memberi hujah atau pandangan. Dalam soal politik, maklumat akan mengukuhkan pendirian seseorang seterusnya menjadi pegangan untuk membentuk indentifikasi politik yang kental. Pihak yang menguasai sumber atau akses maklumat akan mendapat sokongan pengundi yang terbanyak. Golongan yang tidak berpelajaran atau tidak celik maklumat serta golongan tua amat bergantung kepada media arus perdana ini. Namun kini dengan adanya media alternatif yang bersumberkan internet dan media komunikasi iaitu telefon bimbit serta smart phone sedikit sebanyak memberi peluang tambahan kepada rakyat atau pengundi untuk memperoleh maklumat yang anti-establishment yang tidak memihak kepada pihak status quo atau pihak pemerintah. Pengguna media alternatif dapat menilai maklumat daripada kedua-dua pihak kerajaan dan pembangkang serta dapat memberi respon terutamanya melalui media sosial seperti *facebook*, *twitter*, *youtube*, e-akhbar, blog, laman web, *whatsapp* dan sebagainya. Media alternatif ini terkenal dan berpengaruh kuat di kawasan yang mempunyai kadar penembusan/penetrasi internet yang tinggi di kawasan bandar dan dalam kalangan golongan muda serta yang celik IT. Justeru, keadaan inilah yang telah mengubah landskap politik tanah air iaitu merosotnya pengaruh atau sokongan pengundi kepada BN/UMNO terutamanya ketika era reformasi iaitu setelah pemecatan Dato' Seri Anwar Ibrahim sebagai Timbalan Perdana Menteri dan juga Timbalan Presiden UMNO yang memberi impak pada PRU 1999 seterusnya berlarutan pada Pilihan Raya Umum 2008 dan 2013. Justeru, adalah menjadi tujuan penulisan artikel ini untuk menganalisis impak sumber maklumat terhadap sokongan kepada parti politik dengan memilih kawasan Parlimen Batu Pahat, Johor sebagai kajian kes.

Sumber data dan kawasan kajian

Kajian ini menggunakan metod soal selidik di lapangan sebagai metod utama yang dikukuhkan dengan kajian rujukan terhadap sumber sekunder untuk mengukuhkan hasil dan analisis kajian ini terutamanya analisis deskriptif frekuensi/peratusan dan ujian taburan silang/crosstabulation. Seramai 300 orang responden telah dipilih di kawasan Parlimen Batu Pahat dengan taburan 100 responden bagi setiap DUN yang terdapat dalam Parlimen Batu Pahat iaitu DUN Penggaram (bandar), DUN Senggarang (separa/pinggir bandar), dan DUN Rengit (luar bandar). Sumber sekunder pula digunakan untuk mengukuhkan hasil dan analisis kajian melalui rujukan kepustakaan yang merangkumi buku-buku rujukan akademik, kertas seminar dan persidangan, akhbar dan juga bahan-bahan daripada sumber atas talian/online atau internet/blog yang berkenaan.

Kawasan kajian

Dalam penyelidikan ini, Parlimen Batu Pahat (88,272 orang pemilih) yang mengandungi tiga DUN iaitu DUN Penggaram dengan 45,157 orang pemilih (bandar), DUN Senggarang dengan 24,048 orang pemilih (separa bandar) dan DUN Rengit dengan 19,067 orang pemilih (luar bandar) dijadikan kawasan kajian untuk mendapatkan maklumat yang berkaitan daripada 300 responden. Secara mikronya dalam Parlimen Batu Pahat, DUN Penggaram mempunyai kawasan-kawasan Daerah Mengundi Parit Bilal, Linau, Bakau Chondong, Bukit Pasir, Bakau Chondong Barat, Kampong Kenangan Dato' Onn, Gunung Soga, Kampong Merdeka Timor, Kampong Merdeka Barat, Jalan Zabedah Barat, Jalan Abu Bakar, Jalan Zabedah Timor, Simpang Rantai, Bentara Luar, Bukit Bendera, Taman Soga dan Kampong Istana; DUN Senggarang merangkumi kawasan-kawasan Daerah Mengundi Minyak Beku, Petani Kechik, Banang, Sungai Ayam, Sungai Suloh, Koris, Parit Tariman, Parit Kadir, Parit Kemang, Sungai Lurus, Bandar Senggarang Barat, Bandar Senggarang Timor, Senggarang, Kampung Bahru dan Taman Senggarang; dan

DUN Rengit merangkumi kawasan-kawasan Daerah Mengundi Rejo Sari, Perpat, Sri Ladang, Sri Merlong, Belahan Tampok, Sungai Merlong, Sungai Kluang, Bandar Rengit Selatan, Bandar Rengit Utara, Rengit dan Punggor (Lihat Rajah 1, Peta Kedudukan Daerah-Daerah Mengundi dan DUN dalam Parlimen Batu Pahat).

Sumber: Pejabat Penerangan Daerah Batu Pahat; Pejabat Pilihan Raya Negeri Johor

Rajah 1. Peta kedudukan Daerah-Daerah Mengundi dan DUN dalam Parlimen Batu Pahat

Bagi keputusan PRU kawasan Parlimen Batu Pahat dalam PRU 2013, calon Parti Keadilan Rakyat (PKR) iaitu Datuk Idris bin Juzi (38,667 undi) berjaya menewaskan calon BN yang juga penyandang pada PRU 2008 iaitu Datuk Dr Mohd Puad bin Zarkashi (36,935 undi) dengan majoriti 1,732 undi. Pada PRU 2008, calon BN (Datuk Dr Mohd Puad Zarkashi) mendapat 32,593 undi berbanding calon PKR (Muhammad bin Abdullah) mendapat 19,625 undi, oleh itu calon BN menang dengan majoriti 12,968 undi.

Sehingga 11 April 2013 iaitu untuk PRU-13, 2013, terdapat 88,272 pemilih (pengundi) berdaftar di kawasan Parlimen Batu Pahat yang telah disahkan oleh Suruhanjaya Pilihan Raya (SPR) dengan 52.67 peratus etnik Melayu, 45.60 peratus Cina, 1.39 peratus India dan 0.34 peratus kaum-kaum lain. Dari segi kategori pemilih/pengundi, terdapat 87,751 pengundi biasa, 494 pengundi polis dan pasangan dan 27 pengundi tidak hadir luar negara. Terdapat 44 Pusat Mengundi, 172 saluran/tempat mengundi dan 3 pusat

mengundi awal dalam Parlimen Batu Pahat (SPR, 2013). Peratusan keluar mengundi ialah 87.5 peratus (77,047 undi) dengan undi rosak sebanyak 1,445 undi.

Ujian crosstab/taburan silang antara sumber maklumat politik dengan sokongan kepada parti politik

Dapatan kajian dalam analisis ujian taburan silang/crosstab antara media cetak dengan sokongan kepada parti politik menunjukkan bahawa menunjukkan responden yang membaca akhbar harian arus perdana bahasa Melayu majoritinya menyokong BN manakala responden yang membaca akhbar harian perdana bahasa Inggeris, akhbar alternatif/politik dan akhbar bahasa Cina majoritinya menyokong PKR/PR (Lihat Jadual 1).

Jadual 1. Ujian crosstab/taburan silang antara jenis media cetak dengan sokongan kepada parti politik dalam PRU 2013

Jenis media cetak/parti politik	BN (%)	PKR/PR (%)	Jumlah
Akhbar harian perdana bahasa Melayu	57.4	42.6	100%
Akhbar harian perdana bahasa Inggeris	42.5	57.5	100%
Akhbar alternatif/politik	41.7	58.3	100%
Akhbar bahasa Cina	38.5	61.5	100%
Akhbar bahasa Tamil	50.0	50.0	100%

Sumber: Soal selidik di lapangan 2015

Media cetak arus perdana iaitu akhbar yang diketahui lebih cenderung kepada BN seperti *Utusan Malaysia*, *Berita Harian*, *Kosmo* dan *Harian Metro*. Pendirian yang diambil oleh media arus perdana terhadap parti yang ingin disokong dan ditentang ditentukan oleh elemen pemilikan dan kawalan oleh kerajaan atau parti yang memerintah. (Ismail, 1979; Syed Arabi, 1994). Akhbar terbitan kumpulan Utusan mengambil pendirian menyokong BN dan menentang pembangkang. Akhbar alternatif/politik seperti *Harakah*, *Suara Keadilan* dan *The Rocket* turut menjadi pilihan pembaca. Di samping itu, akhbar bahasa Inggeris seperti *The Star*, *New Straits Times* dan *The Sun* turut popular dalam kalangan responden. Responden Cina dan India turut menjadikan akhbar bahasa ibunda mereka sebagai sumber maklumat politik. Majoriti responden yang membaca akhbar harian perdana bahasa Inggeris, akhbar alternatif/politik dan akhbar bahasa Cina menyokong PKR/PR kerana maklumat yang disampaikan dalam akhbar-akhbar tersebut lebih kritikal terhadap berita dan isu mengenai Kerajaan/BN (Abdul Latiff, 1998; Fernando, 2011; Junaidi et al., 2013; Junaidi et al., 2014a, 2014b & 2014c; Junaidi & Mazlan, 2014).

Dalam temubual di lapangan, terdapat responden terutamanya yang berpendirian 'neutral' atau 'atas pagar' menyatakan mereka telah merujuk sumber politik dalam media arus perdana akhbar *Sinar Harian* sebagai sumber maklumat politik utama. Responden lebih cenderung memilih akhbar ini berikutan informasi yang disampaikan lebih inklusif (menyeluruh tanpa bias kepada mana-mana pihak) ringkas, tepat, menarik, padat dan mudah difahami. Terdapat juga pembahagian edisi nasional dan tengah yang membolehkan mereka mengetahui dengan lebih lanjut isu semasa, ekonomi dan politik di kawasan setempat. Akhbar *Sinar Harian* juga lebih bersifat terbuka, ringkas dan bersifat neutral dengan menyiarkan berita kedua-dua blok parti politik iaitu Barisan Nasional (BN) dan Pakatan Rakyat (PR).

Namun begitu, *Sinar Harian* kadangkala dilihat lebih condong dan mesra pembangkang dengan tindakan memberikan ruang kepada pembangkang secara positif di muka hadapan akhbar tersebut serta menyiarkan iklan parti pembangkang (Chamil, 2013). Sebaliknya, responden yang berpendirian 'neutral' kurang merujuk sumber maklumat politik daripada akhbar *Utusan Malaysia* dan *Berita Harian* kerana disebabkan mereka kurang menggemari sumber maklumat dari media cetak yang lebih berunsur kepartian dan memaparkan berita dari sebelah pihak sahaja. Akhbar *Utusan Malaysia* juga mengambil pendirian menyokong UMNO/BN dan menentang parti pembangkang.

Majoriti responden yang memperoleh maklumat politik melalui media tradisional ini (media cetak dan elektronik arus perdana) kebanyakannya adalah responden yang mempunyai taraf pendidikan dan pendapatan bulanan yang rendah. Mereka kurang pengetahuan dalam pengaplikasian teknologi ICT dan tidak berkemampuan untuk membayar bayaran bulanan internet. Oleh yang demikian, mereka masih bergantung dengan media tradisional untuk memperoleh maklumat politik. Dapatan kajian dalam analisis ujian taburan silang/crosstab antara media elektronik dengan sokongan kepada parti politik menunjukkan bahawa majoriti responden yang menonton siaran televisyen dan mendengar radio menyokong BN (Rujuk Jadual 2). Di negara ini, media elektronik dikawal dan dikuasai parti pemerintah/BN, justeru hampir keseluruhan berita atau laporan dalam media tersebut adalah memihak kepada Kerajaan/BN dan ini sekaligus dapat mempengaruhi persepsi dan minda penonton/pendengar untuk mempercayai dan menyokong BN.

Jadual 2. Ujian crosstab/taburan silang antara jenis media elektronik dengan sokongan kepada parti politik dalam PRU 2013

Jenis media elektronik/parti politik	BN (%)	PKR/PR (%)	Jumlah
Siaran televisyen arus perdana	70.1	29.9	100%
ASTRO Awani	53.4	46.6	100%
Al-Hijrah	52.8	47.2	100%
Bernamea TV	52.7	47.3	100%
Radio	52.0	48.0	100%

Sumber: Soal selidik di lapangan 2015

Dengan meledaknya penggunaan internet dan media sosial, rakyat terutamanya golongan muda banyak memperoleh maklumat melalui kesemua jaringan ini. Teknologi komunikasi moden ini membolehkan penduduk mendapatkan akses maklumat hanya di hujung jari. Responden kebanyakannya memperoleh sumber maklumat politik melalui media sosial, laman web dan blog. Populariti ketiga-tiga sumber maklumat atas talian ini ini memang tidak dapat disangkal kerana responden terutamanya golongan muda dan celik IT menjadikannya sebagai pilihan yang terbaik untuk mencari maklumat dan berhibur. Faktor sumber dan bahan yang dipaparkan oleh laman web lebih berunsur formal dan sesetengah blog menyebabkan golongan muda lebih cenderung melayari media sosial berbanding laman web yang kebanyakannya merupakan penulisan bebas pelbagai golongan masyarakat berdasarkan pandangan politik masing-masing (Mohd Fuad & Junaidi 2012; Mohammad Redzuan et al., 2014a & 2014b; Amer Saifude, 2015; Ahmad Zaharuddin Sani & Aminuddin, 2014).

Dapatan kajian dalam analisis ujian taburan silang/crosstab antara media alternatif/internet dengan sokongan kepada parti politik menunjukkan bahawa menunjukkan majoriti responden yang mengakses media tersebut menyokong PKR/PR (Lihat Jadual 3). Majoriti responden yang mengakses media alternatif/internet menyokong PKR/PR kerana maklumat dalam media tersebut lebih luas dan bersifat provokatif serta spekulasi dan membangkitkan sentimen atau emosi mereka. Sesuatu isu yang dipaparkan dalam media tersebut juga adalah sensasi dan melibatkan kepentingan semua pihak disamping dapat

Jadual 3. Ujian crosstab/taburan silang antara jenis media alternatif/internet dengan sokongan kepada parti politik dalam PRU 2013

Jenis media alternatif (internet)/parti politik	BN (%)	PKR/PR (%)	Jumlah
Blog	32.4	67.6	100%
Laman web	42.4	57.6	100%
Media sosial	41.8	58.2	100%
Akhbar dalam talian	36.1	63.9	100%
SMS	38.9	61.1	100%

Sumber: Soal selidik di lapangan 2015

dikomen atau dibahas oleh pembaca/pelayar laman (Junaidi et al., 2015a, 2015b). Ini yang disukai dan diminati mereka seterusnya mewujudkan sikap atau sifat 'kepembangkangan' dalam naluri atau sanubari mereka.

Media sosial merupakan media yang memberi kebebasan kepada setiap parti untuk membangkitkan sesuatu isu. Dengan adanya video dan gambar yang boleh ditonton oleh pengguna media ini, rakyat berpendapat bahawa kebenaran dapat diperoleh dan maklumat daripada media ini lebih dipercayai. Disamping itu, rakyat juga bebas bersuara dan memberikan pendapat serta kritikan tentang sesuatu isu yang dibangkitkan melalui media sosial (Junaidi & Mohd Fuad, 2009; Junaidi et al., 2011a, 2011b; Junaidi & Mohd Fuad, 2013; Mohd Fuad 2013; Mohd Fuad et al., 2013 & 2014; Syed Arabi, 2011, 2014a & 2014b).

Temubual yang dijalankan menunjukkan antara laman web politik yang sering dilayari oleh responden yang ditemui adalah *Malaysiakini*, *mstar.com*, dan *suara keadilan.com* di samping *Utusan.com* dan *Berita Harian.com*. Kadar celik ilmu yang pantas dan penyebaran maklumat yang pelbagai mendorong penduduk untuk membuat penilaian yang sewajarnya terhadap isu-isu politik yang semakin meledak. Peranan media cetak, media elektronik dan internet mempengaruhi pemikiran penduduk sekaligus mempengaruhi corak dan pola pengundian mereka. Pengaruh media mampu mendorong kepada tercetusnya sesuatu yang kurang baik dan dapat dielakkan sekiranya rakyat bijak menilai sesuatu isu. Pensyarah Jabatan Psikologi Pendidikan dan Kaunseling Universiti Malaya (UM), Dr Mariani Md Nor menyatakan pengaruh ini wujud kerana media sosial seperti blog, media cetak dan elektronik telah menjadi medium penting dalam kehidupan masyarakat hari ini. Masyarakat mudah terpengaruh dengan gaya dan cara penyampaian sekaligus membangkitkan rasa tidak puas hati. Oleh itu, masyarakat perlu menjadikannya sebagai platform yang sihat dan berupaya menilai dan memilih pemimpin yang mampu membawa perubahan kepada kejayaan kelak.

Media siber digunakan sepenuhnya oleh PR untuk berdepan dengan media konvensional yang dilihat lebih berpihak kepada kerajaan BN. Media siber mengubah kaedah berkempen seperti ditunjukkan dalam PRU kali ini (Junaidi et al. 2015a & 2015b). Selama ini kaedah berkempen secara konvensional seperti perang poster memainkan peranan yang cukup besar dalam mempengaruhi pengundi. Keadaan ini nampaknya sudah berubah. Penguasaan media perdana oleh satu pihak saja juga menimbulkan rasa tidak puas hati sebilangan besar rakyat yang semakin kritis pemikiran mereka. Mereka melihat media perdana berlaku tidak adil kepada parti pembangkang. Apa-apa pun, agak sukar untuk mengukur sejauh mana pemikiran pengundi telah berubah kerana ada banyak lagi persoalan dan teka-teki yang perlu diperhalusi.

Kini, sudah muncul kelompok generasi muda yang berpendidikan menjadi ejen yang aktif kepada perjuangan 'politik sivil', sekaligus mendukung perjuangan parti pembangkang. Di pihak rakyat pula, mereka semakin terpengaruh untuk lebih bersikap kritis dan terbuka dalam menilai calon dan parti yang bertanding dalam pilihan raya. Oleh itu, keputusan PRU-13 melebarkan lagi masalah dan cabaran yang akan dihadapi orang Melayu, khususnya dalam konteks mempertahankan 'kelangsungan politik' Melayu yang semakin terhakis (Kamaruddin, 2013).

Selepas kejutan berikutan keputusan yang memihak kepada pembangkang di beberapa buah negeri mula reda, muncul pula pelbagai persepsi yang cuba menjelaskan punca perubahan besar dalam corak pengundian. Satu pandangan yang agak popular menyatakan bahawa penggunaan internet sebagai media alternatif amat berkesan dalam menentukan arah tuju keputusan pengundian. Pilihan Raya Umum Ke-13 bukanlah julung-julung kalinya internet digunakan sebagai landasan berkempen calon. Walaupun internet mula digunakan sebagai satu media alternatif sejak Pilihan Raya Umum 1999, keberkesanannya tidak diberi perhatian yang sewajarnya, lantaran keputusan pemilihan yang memihak kepada kemenangan dua pertiga parti pemerintah Barisan Nasional (BN). Ia sekaligus, mengaitkan peranan internet sebagai media alternatif dan seterusnya salah satu punca utama fenomena 'taufan politik yang menggegarkan BN'.

Penggunaan kaedah siber untuk berkempen mula digunakan di negara ini pada pilihan raya umum 1999. Pada abad ke-20, internet atau alam siber sebagai sumber maklumat menjadi semakin penting dan mula berkembang pada 2004 berikutan peningkatan pengguna internet di Malaysia. Peranan media alternatif ini secara meluas dan signifikan dilihat dalam kempen pilihan raya umum 2008 dengan

langganan *dial-up* yang menjangkau 11.76 juta orang. Sebelum ini, blog, e-mail, video dalam you tube dan SMS menjadi pilihan meluas pemimpin politik dan juga pengundi yang menyokong parti pembangkang untuk berkempen dan berhubung sesama mereka. Namun berdasarkan data terkini, 60 peratus (15 juta) daripada 28 juta rakyat Malaysia telah mengakses internet untuk mendapatkan maklumat politik (Ramanathan 2008).

Terdapat 500,000 blogger yang aktif di Malaysia dengan 10,000 website di Malaysia melalui penetrasi/penembusan sebanyak 40 peratus sekaligus merupakan salah satu daripada komuniti online terbesar di dunia selepas Indonesia dan Kesatuan Eropah (Kaufman 2008). Hal ini demikian menandakan bermulanya era demokrasi digital di negara ini. Medium tersebut menjadi penting akibat keruntuhan kredibiliti media arus perdana (media tradisional), iaitu media cetak dan media elektronik. Keadaan sedemikian membuatkan rakyat menerima medium digital sebagai media alternatif sebagai saluran meluahkan pandangan. Berkempen menerusi alam siber khususnya laman web, blog politik, khidmat pesanan ringkas (SMS), emel dan persidangan video menjadi kaedah baru yang menghangatkan suasana berkempen sama ada membabitkan parti atau calon yang bertanding bagi tempoh kempen hinggalah hari pembuangan undi.

Di dada akhbar atau menerusi kaca televisyen, penonton dikatakan sudah jemu dengan paparan iklan mahupun sisipan bahan berita yang pro-BN. Berdasarkan hujah ini, bolehlah disimpulkan bahawa seandainya media utama bertindak dengan adil, ia masih berpeluang menyisihkan media alternatif. Dalam perkataan lain, kedua-dua media utama dan media alternatif sama-sama berpeluang menggugat kedudukan masing-masing. Walaupun internet atau khidmat pesanan ringkas (SMS) adalah satu kuasa baru dalam saluran maklumat, ia tidaklah menjadi saluran alternatif yang berkesan berbanding saluran lain (Mohd Hasbie, 2013).

Keberkesanan saluran internet sudah lama diperbincangkan banyak pihak berwibawa seluruh dunia. Saluran fizikal seperti papan iklan, media cetak dan bentuk iklan biasa yang lain masih amat berkesan dan berkuasa untuk menentukan pemikiran pengguna atau pemilih. Yang menjadi persoalan bukanlah kehebatan media alternatif, tetapi kelemahan dalam penggunaan media utama. Sekiranya diteliti dengan terperinci cara media massa seperti televisyen, papan iklan dan kain pemidang digunakan, didapati mereka tidaklah digunakan dengan kreatifnya dari segi bahan, isi kandungan atau mesej yang ingin disampaikan. Kandungan media hendaklah menjurus kepada isu utama, trend pemilih dan kaedah menangani sesuatu isu masyarakat yang dapat meyakinkan pengundi lantaran disokong oleh maklumat dan hasil analisis berasas (Ng, 2003).

Dalam pada itu, dapatan kajian dalam analisis ujian taburan silang/crosstab antara sumber-sumber lain dengan sokongan kepada parti politik menunjukkan bahawa menunjukkan majoriti responden yang memperoleh maklumat daripada pihak atau orang lain menyokong PKR/PR (Lihat Jadual 4). Responden memperoleh maklumat semasa daripada sumber-sumber lain secara langsung iaitu orang yang terdekat dengan mereka seperti ibu bapa, rakan sekerja dan saudara-mara.

Jadual 4. Ujian crosstab/taburan silang antara jenis sumber-sumber maklumat lain dengan sokongan kepada parti politik dalam PRU 2013

Sumber-sumber maklumat lain/parti politik	BN (%)	PKR/PR (%)	Jumlah
Keluarga	45.3	54.7	100%
Rakan	46.8	53.2	100%
Pemimpin (taklimat/ceramah)	48.2	51.8	100%

Sumber: Soal selidik di lapangan 2015

Selain itu, terdapat sesetengah responden yang memperoleh maklumat politik melalui ceramah oleh pemimpin parti-parti politik, majikan tempat kerja dan perbualan seharian di premis-premis perniagaan, balai raya awam dan rumah ibadat. Kajian juga mendapati responden turut mendapatkan maklumat politik dari rakan/jiran tetangga. Hasil dapatan kajian ini menunjukkan responden menghabiskan masa bersama rakan/jiran dengan membincangkan isu-isu politik dan pilihan raya. Dapat juga disimpulkan bahawa

hubungan responden dengan rakan/jiran adalah rapat sehinggakan boleh bertukar-tukar maklumat politik meskipun kebanyakan orang menganggap politik adalah perkara sensitif untuk dibincangkan. Namun, ahli politik atau pemimpin setempat juga berperanan penting dalam menyampaikan dan menyebarkan maklumat politik kepada rakyat. Ahli politik atau pemimpin setempat berperanan dalam menjadi pengantara antara parti politik dengan rakyat dalam memastikan agenda parti politik masing-masing difahami masyarakat. Hal ini kerana ahli politik atau pemimpin parti sering turun padang mendekati masyarakat.

Kesimpulan

Sebagai kesimpulannya, dapatan kajian menunjukkan bahawa responden yang merujuk dan membaca media cetak dan elektronik lebih cenderung menyokong BN manakala responden yang mengakses sumber alternatif seperti blog dan media sosial lebih cenderung menyokong parti-parti dalam Pakatan Pembangkang atau Pakatan Rakyat. Hal ini kerana kedua-dua media cetak dan elektronik dikuasai parti pemerintah iaitu BN manakala kebanyakan blog dan media sosial majoritinya dikendalikan oleh 'blogger' atau 'netizen' yang pro Pakatan Rakyat. Keadaan ini berlarutan sejak PRU 1999 hinggalah PRU 2013. Justeru, media baru atau internet ini telah mengubah landskap politik negara ini dan mencetuskan pendemokrasian maklumat yang luas dan lebih cepat berbanding media tradisional.

Rujukan

- Abdul Latiff Abu Bakar (1998) *Peranan Media dalam Pilihan Raya Persekutuan*. Penerbit Fajar Bakti Sdn Bhd., Shah Alam.
- Ahmad Zaharuddin Sani Ahmad Sabri, Aminuddin Omar (2014) Demokrasi dan pilihan raya di Malaysia. In: Abdul Rahman Abdul Aziz, Ahmad Zaharuddin Sani Ahmad Sabri, Muhamed Nor Azman Nordin (eds) *Demokrasi di Malaysia*. Institut Terjemahan dan Buku Malaysia, Kuala Lumpur.
- Amer Saifude Ghazali (2015) *Geografi Politik dan Pilihan Raya Kelantan*. Penerbit Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Chamil Wariya (2013) Media dan PRU ke-13: Antara Menyokong, Menentang dan Berkecuali. *Dewan Masyarakat* 51 (06) Jun 2013.
- Fernando JM (2011) Urban Swing dalam Pilihan Raya Umum Malaysia ke-12: Kajian Kes Negeri Selangor. In: Joseph M. Fernando, Zulkanain Abdul Rahman, Suffian Mansor (eds) *Pilihan Raya Umum Malaysia ke-12: Isu dan Pola Pengundian*. Penerbit Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Ismail Kassim (1979) *Race, politics and moderation: A study of the Malaysian electoral process*. Times Book International, Singapore.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali (2009) Pola Politik Mengikut Kaum Di Kawasan Parlimen Bukit Gantang (P059). Kertas Kerja Seminar Malindo-Nusantara (I). The Hills Bukittinggi Hotel, Bukittinggi, Sumatera Barat, Indonesia. Anjuran Universitas Andalas (UNAND), Padang, Sumatera Barat, Indonesia dan Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM). 16-17 Disember.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Mohd Faiz Mohd Zain (2011a) Trend Pengundian Etnik Melayu Dan Cina/Tionghoa dalam Pilihan Raya 2009-2011 di Malaysia. Kertas Kerja Seminar Internasional Serumpun Melayu (SERUMPUN) 2011 Anjuran Fakultas Ilmu Budaya (FIB) Universitas Hasanuddin (UNHAS) Makassar Dengan Kerjasama Universitas Hasanuddin Indonesia dengan Universiti Kebangsaan Malaysia. 8-9 Jun.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Mohd Faiz Mohd Zain (2011b) Kajian Budaya Politik Melayu dalam Pilihan Raya Kecil Hulu Selangor, Selangor. *Jurnal Melayu* 8, 153-172.

- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali (2013) Pola pengundian dalam pilihan raya kecil 2009-2011. Dlm. Shamsul Amri Baharuddin, Mansor Mohd Noor. *PRU-13: Siapa Pilihan Pengundi*. Institut Kajian Etnik (KITA), Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Faidz Mohd Zain, Rosmadi Fauzi, Amer Saifude Ghazali, Mohd Fuad Mat Jali, Mohd Azlan Abdullah, Novel Lyndon, Sivapalan Selvadurai, Er Ah Choy, Ahmad Rizal Mohd Yusof, Muhammad Hazim Abdul Ghani (2013) Pola Pengundian Etnik Cina dalam Pilihan Raya Umum (PRU) Ke-13, 2013. Persidangan Transformasi Sosial Kebangsaan 2013 (TRANSFORMASI). Anjuran Unit Penyelidikan Etnografi dan Pembangunan (UPEP) dan Sekolah Sains Sosial, Universiti Malaysia Sabah. 27-28 November.
- Junaidi Awang Besar, Mazlan Ali (2014) Dari Barisan ke Pakatan: Berubahnya Dinamiks Pilihan Raya Umum Kuala Lumpur 1955-2013. *Geografia-Malaysian Journal of Society and Space* 10 (4) (Special Issue), 83-98.
- Junaidi Awang Besar, Rosmadi Fauzi, Amer Saifude Ghazali (2014a) Politik Etnik Pasca Pilihan Raya Umum 2013: Kajian Kes di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. The 6th International Conference On Humanities And Social Sciences 2014 (ICHISS 2014). Hotel Royale Chulan, Kuala Lumpur. Host by Universiti Pertahanan Nasional Malaysia (UPNM), Kuala Lumpur. 6-7 Jun.
- Junaidi Awang Besar, Rosmadi Fauzi, Amer Saifude Ghazali (2014b) Pandangan Politik Dalam Pilihan Raya Umum 2013: Kajian Kes Di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. 23th Conference Of The International Association Of Historians Of Asia 2014 (IAHA 2014), TH Hotel & Convention Centre, Alor Setar, Kedah. Host by Centre of General Studies, College Arts and Sciences, Universiti Utara Malaysia (UUM). 23-27 Ogos.
- Junaidi Awang Besar, Rosmadi Fauzi, Amer Saifude Ghazali, Mohd Azlan Abdullah, Mazlan Ali, Ahmad Rizal Mohd Yusof (2014c) Pilihan Raya Umum (PRU) 2013 di Malaysia: Suatu Analisis 'Tsunami Politik Bandar'. *Geografia-Malaysian Journal of Society and Space* 10 (4) (Special Issue), 28- 38.
- Junaidi Awang Besar, Mohd Fuad Mat Jali, Novel Lyndon, Ahmad Rizal Mohd Yusof, Lam Kuok Choy, Amer Saifude Ghazali, Rosmadi Fauzi, Mazlan Ali, Siti Noranizahhafizah Boyman, Mohd Faidz Mohd Zain, Muhammad Hazim Abdul Ghani (2015a) Pengaruh Geopolitik Popular Terhadap Gelagat Politik Pengundi Muda. International Conference on Human Sciences UPSI (ICHSUPSI 2015). Hosting By Faculty of Human Sciences, Sultan Idris Education University (UPSI). E-Learning Building, Sultan Idris Education University (UPSI), Tanjong Malim, Perak, Malaysia. On 7-9 April.
- Junaidi Awang Besar, Rosmadi Fauzi, Amer Saifude Ghazali (2015b) Analisis geografi pilihan raya di kawasan Parlimen Titiwangsa, Kuala Lumpur dalam pilihan raya umum 1955-2013. *Geografia-Malaysian Journal of Society and Space* 11(2), 30-42.
- Kamaruddin Mohd. Said (2013) *Kesedaran Sejarah, Transformasi Sosio-Ekonomi dan Kelakuan Politik Masyarakat Melayu Malaysia*. Penerbit Universiti Sultan Zainal Abidin, Kuala Terengganu.
- Kaufman S (2008) Malaysia's Alternative Media Become Decisive Political Factor (atas talian).
- Mohammad Redzuan Othman, Amer Saifude Ghazali, Rosmadi Fauzi, Zulkanain Abdul Rahman (2014a) *Pilihan raya kecil DUN Sungai Limau 2014*. Penerbit Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Mohammad Redzuan Othman, Zulkanain Abdul Rahman, Amer Saifude Ghazali, Rosmadi Fauzi (2014b) *Pilihan raya kecil DUN Kajang 2014*. Penerbit Universiti Malaya, Kuala Lumpur.
- Mohd Fuad Mat Jali, Junaidi Awang Besar (2012) Pendapat dan Keperluan Generasi Muda di Kawasan Parlimen Muar, Johor. *E-Bangi: Journal of Social Science and Humanities* 7, 50-63.
- Mohd Fuad Mat Jali (2013) Voter 'realignment'. Seminar on GE13: An analysis and aftermath. Presented at Conference Room, Kuliyyah of Information and Communication Technology, International Islamic University Malaysia. Gombak: International Islamic University Malaysia (IIUM). 7-8 July.
- Mohd Fuad Mat Jali, Junaidi Awang Besar, Rosmadi Fauzi, Amer Saifude Ghazali (2013) Analisis Geografi Pilihan Raya dalam Pilihan Raya Kecil di Malaysia 2008-2011. Kertas Kerja 4th Social,

- Development and Environmental Studies International Conference 2013. Bangi: School of Social, Development and Environmental Studies, Faculty of Social Sciences and Humanities, Universiti Kebangsaan Malaysia. 19 March.
- Mohd Fuad Mat Jali, Junaidi Awang Besar, Novel Lyndon, Mohd Faiz Mohd Zain (2014) 'Realignment' Pengundi Cina dalam PRU Ke-13. *Geografia-Malaysian Journal of Society and Space* 10 (4) (Special Issue), 54-64.
- Mohd Hasbie Muda (2013) *Kemenangan yang Tertangguh: Analisis Keputusan PRU ke-13 dan Unjuran Kemenangan Masa Hadapan*. Megamind Leadership Consultancy, Petaling Jaya.
- Ng Tien Heng (2003) The contest for Chinese votes: Politics of negotiation or politics of pressure? In: Francis Loh Kok Wah, Johan Saravanamuttu (eds) *New Politics in Malaysia*, pp.87-106. Institute of Southeast Asia Studies, Singapore.
- Ramanathan S (2008) Mainstream Versus Alternate Media in Malaysia's General Election 2008: Hope for Media Liberalisation? A paper presented at the AMIC 2008 conference, Manila.
- SPR (2013a) *Dashboard PRU 2013*. Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia, Putrajaya.
- Syed Arabi Idid (1994) *Penentuan agenda: Peranan media massa dalam pilihanraya umum*. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur.
- Syed Arabi Idid (2011) *Peranan Media dalam Pilihan Raya Umum*. IIUM Press, Gombak.
- Syed Arabi Idid (2014a) Pengundi dan Isu dalam Pilihan Raya Kecil DUN Kajang 2014. Seminar Pilihan Raya Kecil (PRK) Pasca PRU 2013. Projek Khas Nasional (Media, Demokrasi dan Sistem Elektoral), Majlis Profesor Negara dan Unit Penyelidikan Elektoral, UIAM. Meetings@Bunga Rooms (Kenanga and Melor), Aras 3, Hotel Seri Pacific, Kuala Lumpur. 13 November.
- Syed Arabi Idid (2014b) *Scholarship in Transformation*. Media and Democracy Research Group, Institute of Malaysia and International Studies, The National University of Malaysia, Bangi.